

עפ"ת 75097/12/19 - מרינה מנישביץ' נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

עפ"ת 75097-12-19 מנישביץ' נ' מדינת ישראל

בפני כבוד השופטת עמיתה זהבה בוסתן
מערערים מרינה מנישביץ'
ע"י עו"ד אורי גיספאן
נגד מדינת ישראל
משיבים ע"י עו"ד גבי פאר

פסק דין

1. לפני ערעור על החלטת בית המשפט לתעבורה בפתח תקוה, מיום 14.12.2019, בה נדחתה בקשת המערערת לפסוק לה החזר הוצאות הגנתה לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין תשל"ז - 1978 (להלן "**חוק העונשין**").
2. המערערת זוכתה מחמת הספק, מעבירות של סטייה מקו הנסיעה-עבירה לפי סעי' 41 לתקנות התעבורה תשכ"א-1961 (להלן "**תקנות התעבורה**"); נהיגה בקלות ראש-עבירה לפי סעי' 62(2) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] תשכ"א-1961 (להלן "**פקודת התעבורה**"); התנהגות הגורמת נזק-עבירה לפי סעי' 21(ב)(2) לתקנות התעבורה; גרימת חבלה של ממש-עבירה לפי סעיף 38(3) לפקודת התעבורה, שיוחסו לה בת"ד 6987-08-14.
3. בעובדות כתב האישום נטען כי בתאריך 15.8.13, נהגה המערערת ברכב בכביש 4 מכיוון דרום, במחלף לכביש 20 ("חולות"), ברשלנות ובקלות ראש בכך שהחלה לסטות מנתיב ימין לנתיב שמאל, תוך כדי האטה משמעותית, וחסמה את דרכו של אופנוע נהוג בידי בן שבת חיים, שנסע באותו כיוון וגרמה להתנגשות בין כלי הרכב. כתוצאה מההתנגשות נזרק האופנוע ימינה, פגע במעקה הבטיחות מימין ובהולך רגל שעמד בשולי הדרך. כתוצאה מהתאונה נחבל נהג האופנוע בגופו חבלות של ממש, כמו כן ניזוקו כלי הרכב ונחבלו בגופם המערערת, 2 נוסעים ברכבה והולך הרגל.
3. המשיבה הגישה כתבי אישום כנגד המערער וכנגד נהג האופנוע. בכתב האישום כנגד נהג האופנוע נטען כי הוא לא שמר מרחק מרכב המערערת והתנגש בה. כתב האישום כנגד נהג האופנוע בוטל בשל מצבו הרפואי הקשה.
4. לאחר זיכוי הגישה המערערת בקשה להחזר הוצאות ההגנה לפי סעיף 80 (א) לחוק הקובע:

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה

עמוד 1

נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב) התשמ"ב - 1982, בסכום שיראה לבית המשפט...."

5. בבקשה נטען כיביום שבו היה התיק קבוע להוכחות הצהיר ב"כ המשיבה כי בכוונתו להמליץ על סגירת התיק כיוון ש"קיימת בעייה ראייתית קשה". בעקבות הצהרה זו לא נשמעו באותו מועד העדים שהתייצבו לדיון. לאחר הצהרה זו התקיימו עוד ארבע ישיבות בהן ביקשה המשיבה לדחות את הדיונים מאותו טעם, אך לבסוף ביקשה להמשיך בהליכים ואף לתקן את כתב האישום בהוספת עד תביעה.

נטען כי המשיבה המשיכה בניהול התיק על אף שידעה כי אין סיכוי להרשעת המערערת, כפי שהיא עצמה הבהירה פעמים מספר, וכי הדבר נעשה משיקולים לא ענייניים עליהם ניתן ללמוד מדברי ב"כ המשיבה כפי שהם משתקפים בפרוטוקול: "קיימת בעיה ראייתית קשה מאד מאידך ישנה תרשומת של ראש הענף". כלומר, על אף שבתיק היתה בעיה ראייתית קשה ולא היה סיכוי להרשעה חייבה התרשומת של ראש האגף, שרק לו הסמכות לסגור את התיק, להמשיך ולנהל את התיק. במהלך הראיות אכן הוכח כי גם אם סטתה המערערת מנתיב נסיעתה, כפי שנטען בכתב האישום, הסטיה לא היתה הגורם לתאונה.

6. לטענת ב"כ המערערת, יש לפסוק למערערת את הוצאות הגנתה הן על יסוד העילה ש"לא היה יסוד לאשמה" כיוון שבחינת מצב הראיות בתיק היה מביא תובע סביר למסקנה כי אין אפשרות סבירה שביהמ"ש ירשיע את המערערת. והן על יסוד העילה של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת" כיוון שגם לאחר הגשת כתב האישום, לאור ההתפתחויות בתיק, התנהלות המאשימה אינה מתיישבת עם הכלל שיש לנהל את ההליכים ביעילות ובהגינות.

7. ב"כ המערערת מפנה לאמור בהכרעת הדין בה קבע ביהמ"ש כי "השאלה העומדת להכרעה בתיק זה, סובבת על השאלה, האם הנאשמת (המערערת לפני - ז.ב.) האטה את מהירות נסיעתה שלא כדין וללא הצדקה ובכך גרמה להתרחשות התאונה".

לצורך הכרעה בשאלה זו בחן ביהמ"ש את העדויות שהובאו בפניו:

בוחן התנועה קבע בחוות דעתו, ואף בעדותו בבית המשפט (עמ' 25 ש' 13), כי המערערת עצרה את רכבה ובכך גרמה לתאונה. לענין זה קבע ביהמ"ש קמא כי המערערת "לא הואשמה בעבירה של עצירה בדרך בין עירונית ולא נטען כלל כי עצרה נסיעתה ולפיכך אין לי צורך לדון בטענה זו".

עדי התביעה הנוספים, נהג המשאית ונהג מונית שנסע אחרי רכב המערערת, העידו אף הם כי המערערת עצרה את רכבה לפני קרות התאונה.

מאידך, המערערת הכחישה כי עצרה את רכבה וטענה כי המשיכה בנסיעה איטית תוך סטייה קלה שמאלה. אמה של המערערת שישבה לצידה בזמן התאונה אישרה את דבריה.

ביהמ"ש קמא קבע כי על עדותו של נהג המונית כלל לא ניתן להסתמך, ומשקלול הראיות שעמדו לפניו - עדותו היחידה של נהג המשאית שהעיד כי המערערת עצרה את רכבה עובר לתאונה אל מול עדות המערערת ואמה אשר הכחישה טענה זו - המסקנה היא כי המשיבה לא הוכיחה מעבר לספק סביר את העבירות המיוחסות למערערת בכתב האישום.

8. בהתייחס לעבירה של סטיה מנתיב קבע ביהמ"ש קמא כי לא נפל פגם בנהיגתה של המערערת גם אם היתה סטיה כזו משום שסטייה זו לא היתה גורם התאונה, וגם אלמלא הסטייה התאונה לא היתה נמנעת, ואף בוחן התנועה אישר שנהג נורמטיבי בסיטואציה שנוצרה היה סוטה מנתיב נסיעתו.

9. בהחלטה הדוחה את בקשת המערערת לתשלום עבור הוצאות הגנתה ובהתייחס לעילה של "לא היה יסוד להאשמה" סקר ביהמ"ש את גבולות העילה והפנה לפסיקה הרלוונטית. ביהמ"ש קמא קבע כי המערערת זוכתה מחמת הספק בין השאר משום שלא ניתן היה להרשיעה על סמך עדותו של נהג המונית אשר העיד בבימ"ש עדות שונה בתכלית בנקודות מרכזיות מהודעתו במשטרה (ר' סעיף 8 להכרעת הדין), עובדה שהמאשימה לא יכולה היתה לצפות מראש. (במשטרה העיד כי רכב המערערת עצר והוא היה הראשון בסדר הרכבים והאופנוע נסע מאחוריו ואילו בבית המשפט העיד כי אינו יודע מי עצר ולמה והאופנוע היה ראשון ורכב המערערת נסע מאחוריו).

ביהמ"ש קמא קבע בנוסף כי גם העובדה שהמאשימה חזרה בה מכתב האישום כנגד רוכב האופנוע, בשל מצבו הרפואי הקשה, אינה סיבה מוצדקת לכך שהמאשימה תחזור בה מכתב האישום נגד המערערת.

יתר על כן, מידת ההוכחה הדרושה לצורך הרשעה בפלילים הינה ברף גבוה של "מעל ספק סביר", אולם אין משמעות הדבר, כי המאשימה פעלה שלא כדין או בחוסר סבירות עת הגישה כתב אישום נגד המערערת.

10. אשר לעילה של "נסיבות אחרות המצדיקות זאת" סקר ביהמ"ש את הנסיבות העיקריות שנקבעו בפסיקה שבהתקיימן קמה עילה לחיוב המדינה בהוצאות ההגנה וקבע שאף לא אחת מהנסיבות האמורות מתקיימת במקרה זה:

א. נסיבות שעניינן הליכי המשפט בהם מושם הדגש על התנהלות התביעה במהלך המשפט ועל עניינים נוספים הקשורים בהליך עצמו.

לעניין זה קבע ביהמ"ש קמא כי במקרה דנן, הימשכות ההליכים נבעה הן מהקושי באיתורה של המערערת והן מהקושי בהעדתו של רוכב האופנוע שהגעתו לבית המשפט היתה לא פשוטה עבורו הן מבחינה פיזית והן מהבחינה הנפשית.

ב. אופיו של הזיכוי.

לאור הדעות השונות שהובעו לעניין זה בפסיקה סבר ביהמ"ש קמא כי בתוצאת ההליך, ובאופן ספציפי, בזיכוי שכל כולו בשל הספק מה הנסיבות שגרמו להאטת המערערת, יש כדי להמעיט מפוטנציאל זכאותה לפיצוי.

ג. נסיבותיו האישיות של המבקש.

בעניין זה קבע ביהמ"ש קמא כי השיקולים העומדים ביסוד רכיב זה פונים פעמים רבות אל מידת החסד והרחמים של השופט היושב בדין ובגדרם תיבחן השפעת ההליך הפלילי, לרבות מאסר או מעצר אם אלו הוטלו במסגרת ההליך, על הנאשם הספציפי. במקרה דנן המערערת לא ריצתה מאסר ולא שהתה במעצר כלל.

ד. אשר ליתר הנסיבות שהוכרו בפסיקה- קבע ביהמ"ש קמא כי לא הובאו בפניו נתונים כלשהם המצדיקים פסיקת הוצאות לטובת המערער.

נימוקי הערעור

11. בהודעת הערעור ובדיון חזר ב"כ המערער וטען כי לא היה מקום להגיש כתב אישום כנגד המערער כאשר פרטי הרשלנות שיוחסו לה היו סטיה מקו הנסיעה. המערער סתה מנתיב נסיעתה כדין. ביהמ"ש קמא קבע כי לא היה פגם בנהיגת המערער ואף בוחן הנהיגה העיד כי בתור נהג נורמטיבי יתכן שגם הוא היה סוטה.

12. המערער זכאית להוצאות הגנתה גם בשל העילה של "נסיבות אחרות", לאחר שהדיון נדחה במשך 6 פעמים כדי לאפשר למשיבה לקבל אישור לסגירת התיק, תוך שהתובעת מצהירה כי קיימת בעיה ראייתית. החלטת המשיבה להמשיך בניהול התיק היא בלתי סבירה בעליל והיא התקבלה משיקולי סמכות או שיקולים בלתי ענייניים.

דין והכרעה

13. המחוקק לא קבע כי בכל מקרה בו הליך פלילי מסתיים בזיכוי או בחזרה מכתב אישום קיימת חובה לפסיקת פיצוי לנאשם (ע"פ 6137/05 **שלומוב נ' מדינת ישראל** (8.1.17)). על מנת שבית המשפט יפסוק לנאשם שזוכה פיצוי עליו לבחון אם מדובר במקרה שבו קמה אחת מהעילות המנויות בסעיף 80(א) לחוק העונשין המזכה בפיצוי (ע"פ 853/19 **מור נ' מדינת ישראל** (7.11.19)) (להלן: "**ענין מור**").

14. החלופה "לא היה יסוד לאשמה" מחייבת לקבוע כי הייתה רשלנות או אשם מצידה של המדינה- המאשימה, עת החליטה על העמדתו לדין פלילי של הנאשם ובע"פ 4466/98 **דבש נ' מדינת ישראל** (22.1.02)) (להלן: "**ענין דבש**") קבע בית המשפט כי המבחן אותו יש להפעיל בהקשר זה הוא מבחן אובייקטיבי - האם על בסיס התשתית הראייתית בתיק פעלה המאשימה בסבירות ובזהירות הראויה בהחלטתה להעמיד לדין את הנאשם.

בבחינת חלופה זו על בית המשפט לבחון אם חומר הראיות שנאסף היה יוצר אצל תובע סביר ציפייה להרשעה:

"העילה הראשונה - סוג המקרים שבהם "לא היה יסוד לאשמה" - מדברת בעד עצמה, ולא נוסף לדברים שנאמרו עד כה בהלכה (ראו פסקאות 16 ו-17 לעיל). נאמר אך זאת, שהמושג "לא היה יסוד לאשמה" מצייר מצב קיצוני של אי-סבירות בולטת, וגם אם אמרנו כי המושג "לא היה יסוד" פורש עצמו לא אך על מקרים קיצוניים שבהם לא היה כל יסוד לאשמה אלא גם על סוגי מקרים שבהם

יסוד ההאשמה הוא יסוד רעוע (השוו פרשת ברגמן (ברטל) [5], בעמ' 562-563), גם אז לא נוכל להרחיק לכת רב מכך" (עניין דבש בפסקה 47).

מדובר בעילה צרה ודווקנית הדורשת הוכחת מצב קיצוני של "אי סבירות בולטת" מצידה של המאשימה בקבלת ההחלטה על העמדה לדין ושיקול דעת רחב. התערבות בית המשפט בכך תהא מצומצמת ביותר (רע"פ 4121/09 **שניא נ' מדינת ישראל** (2.3.11); ע"פ 1042/13 **קקון נ' מדינת ישראל**; וכן ענין דבש).

15. בהתייחס לחלופה זו, וכעולה מהכרעת הדין, בעת הגשת כתב האישום עמדו בפני התובע הודעותיהם של נהג המשאית, ונהג המונית אשר העידו כי המערערת עצרה את רכבה עובר לתאונה. כך עלה גם מחוות דעת בוחן התנועה. בכתב האישום ייחסו למערערת האטה ולא עצירה. ביהמ"ש קמא התייחס לכך בהכרעת הדין עת בחן את עדותו של בוחן התנועה ואמר "יצוין כי הבוחן בחוות דעתו קבע כי הנאשמת **עצרה** את רכבה ובכך גרמה לתאונה אולם הנאשמת לא הואשמה בכתב האישום בעבירה של עצירה בדרך בינעירונית ולא נטען כלל כי עצרה נסיעתה ולפיכך אין לי צורך לדון בטענה זו" (ההדגשה במקור - ז.ב.).

אין בפני מידע מה גרם לתובע לפרט בכתב האישום עובדות שונות מהעובדות שעלו מחומר הראיות והדבר אף אינו עולה מהכרעת הדין אך בכל מקרה היה צריך להיות ברור לתובע על יסוד הפער שבין עובדות כתב האישום והראיות כי אין בסיס להרשעה.

אך בהיות עילה זו צרה ודווקנית ספק אם היה מקום לפסוק למערערת את הוצאות הגנתה על יסוד עילה זו בלבד.

16. לא כך הדבר ביחס לעילה השנייה "נסיבות אחרות המצדיקות זאת". הפרשנות שניתנה לה בפסיקה הנה רחבה וליברלית:

"דומה כי לאחר חוק יסוד כבוד האדם וחירותו, ועד שיוחלט על שיפוי ופיצוי, יספק בית המשפט עצמו בנסיבות שאינן חמורות במיוחד" (עניין דבש, בעמ' 118).

ובע"פ 1442/12 **פלוני נ' מדינת ישראל** (26.2.13) דברי כב' השופט ס' ג'ובראן:

"במילים אחרות, מנגנון הפיצויים הקבוע בסעיף 80(א) לחוק העונשין הוא חלק ממערך החקיקה המגן על הזכות החוקתית לחירות, ועל פרשנותו להיעשות על רקע חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. במסגרת זאת, אף אם טרם חקיקת חוקי היסוד הייתה נטייה לצמצם במתן הפיצויים לנאשמים שזכו, הרי שלאור עיגונה של הזכות החוקתית לחירות יש מקום לפרשנות מרחיבה של סוגי המקרים בהם יינתן פיצוי (בדומה, גם בתחום של פיצויים בגין פגיעה בקניין הוביל עיגונה של הזכות לקניין

בחוק יסוד לאימוץ פרשנות מרחיבה יותר (וראו: ע"א 8622/07 רוטמן נ' מע"צ החברה הלאומית לדרכים בישראל בע"מ [פורסם בנבו] (14.05.2012); בג"ץ 465/93 טריידט ס. א. נ' הוועדה המקומית לתכנון ולהבניה הרצליה, פ"ד מח(2) 622, 633 (1994)). יצוין בהקשר זה כי ההרחבה הפרשנית של היקף הפיצוי לנאשם שזוכה מכוח חקיקת חוקי היסוד מקבילה לנטל המוגבר שהוטל על המדינה בכל הנוגע לשלילתה הראשונית של החירות בהליכי מעצר (וראו: בש"פ 537/95 גנימאת נ' מדינת ישראל, מט (3) 355 (1995); בש"פ 5648/92 אנטר נ' מדינת ישראל, פ"ד מו(5) 494 (1992)).

17. בכל הנוגע לטיב הזיכוי הרי שככל והמדובר הוא בזיכוי מוחלט נוטה הכף לעבר פיצוי הנאשם, שכן אחרת יגרם עוול נוסף לנאשם (ע"פ 1109/09 שיבלי נ' מדינת ישראל (4.1.10)). מאידך, זיכוי הנאשם מחמת הספק מטיל צל על מעשיו של הנאשם. יחד עם זאת, "זיכוי הוא זיכוי ואין דרגות לזיכוי" (ע"פ 6420/11 שהאב נ' מדינת ישראל (8.12.2014)).

18. זאת ועוד, הפסיקה הכירה בכך כי פגמים שנפלו בהתנהגות הרשות מהווים שיקול קרדינלי לפסיקת פיצויים עבור נאשם שזוכה בדיון (ע"פ 11024/02 מנצור נ' מדינת ישראל (9.10.03)), גם אם לא היה מדובר בהתנהלות רשלנית (ע"פ 303/02 חמדאן נ' מדינת ישראל (3.2.03)).

19. בענייננו נטען בכתב האישום כי המערערת סטתה מהנתיב הימני בו נסעה, לנתיב שמאל ובכך חסמה את דרכו של נהג האופנוע. לדברי ב"כ המערערת עולה מהאמור כי בעת הגשת כתב האישום סברו שרוכב האופנוע נסע בנתיב שמאל לנתיב בו נסעה המערערת וכאשר היא סטתה מנתיב נסיעתה היא חסמה את דרכו. מטעם זה ומשהועמד התובע על טעותו הודיע לבית המשפט בישיבה שנועדה להיות ישיבת ההוכחות כי "בתיק בעייה ראייתית קשה..."

משהובררה עובדה זו ונודעה לב"כ המאשימה, המשך ניהול ההליך, לאחר שהוברר כי הנסיבות העובדתיות הן שונות מהמוצג בכתב האישום לא היה מקום להמשיך ולנהל את ההליך ולגרום למערערת הוצאות מיותרות ואת עוגמת הנפש המתלווה להליך פלילי, ויש לפסוק למערערת את הוצאות הגנתה.

20. אשר לגובה ההוצאות, לא והצגה כל ראיה המלמדת מה היה גובהן. בנסיבות אלה אינני סבורה כי יש לפסוק את מלוא השיעור הנתבע כאשר חלק נכבד מהישיבות שהתקיימו היו ישיבות תזכורת בלבד.

21. לאור האמור אני מקבלת את הערעור ומחייבת את המשיבה בהוצאות הגנתה של המערערת בסך של 8,000 ₪, כשסכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית מהיום ועד התשלום בפועל.

ניתנה היום, ה' אב תש"פ, 26 יולי 2020, בהעדר הצדדים.

